



ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΥΓΕΙΑΣ  
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ



ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ  
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ



ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΒΙΟΗΘΙΚΗΣ  
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ



ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ  
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ

Υπό την Αιγίδα της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών

# Πότε Πρέπει να Πεθαίνουμε;

213 χρόνια από τη *Διατριβή περί Ευθανασίας* του Ευγένιου Βούλγαρη



**1ο ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ**

[www: ppp.conf.uoi.gr](http://www.ppp.conf.uoi.gr)

Ιωάννινα, 28 - 30 Απριλίου 2017

Συνεδριακό Κέντρο "Κάρολος Παπούλιας" Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

# Πότε Πρέπει να Πεθαίνουμε; Διεπιστημονικό Συμπόσιο

## 213 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΠΕΡΙ ΕΥΘΑΝΑΣΙΑΣ

Η Σχολή Επιστημών Υγείας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, ο Τομέας Φιλοσοφίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, το Εργαστήριο Βιοηθικής του Πανεπιστημίου Κρήτης, και η Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας διοργανώνουν Διεπιστημονικό Συμπόσιο με θέμα *Πότε πρέπει να πεθαίνουμε*, στα Ιωάννινα, 28-30 Απριλίου 2017, αφιερωμένο στα 213 χρόνια από τη *Διατριβή περί Ευθανασίας* (1804) του Διδάσκालου του Γένους Ευγενίου Βούλγαρη, που ξεκίνησε τη λαμπρή σταδιοδρομία του από την πρωτεύουσα της Ηπείρου.

## ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΤΟΥ ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ

- Πρέπει να πεθαίνουμε; Γιατί;
- Πότε πρέπει να πεθαίνουμε; Πώς; Πού; Δίπλα σε ποιους;
- Πώς θα διασφαλιστεί ότι θα πεθαίνουμε τότε, όπως, όπου, με όποιους πρέπει;
- Τι συμβαίνει όταν δεν πεθαίνουμε τότε, όπως, όπου, με όποιους πρέπει; Σε επίπεδο κυτταρικό (προγραμματισμένος κυτταρικός θάνατος), ατομικό, οικογενειακό, κοινωνικό, οικουμενικό.
- Ανατομία και Παθολογική Ανατομία, Φυσιολογία και Παθολογική Φυσιολογία του θανάτου.
- Σχάση του ενιαίου θανάτου (εγκεφαλικός, σωματικός, βιολογικός· ψυχικός, πνευματικός, διανοητικός· νομικός, κοινωνικός, πολιτικός, οικονομικός, ηθικός).
- Οικονομική, κοινωνική, νομική, ηθική διάσταση του θανάτου.
- Θάνατος του όντος και θάνατος του είδους.
- Ο θάνατος στη Φύση (από τους γαλαξίες ως τη βίοςφαιρα).

## ΠΟΙΟΥΣ ΑΦΟΡΑ ΤΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ;

- Υγιείς, ασθενείς, συγγενείς, φροντιστές, γυναίκες που "κρατάνε" ανήμπορους, αποκλειστικές·
- Βιολόγους, γιατρούς, νοσηλευτές, φυσικοθεραπευτές, ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς·
- Κοινωνιολόγους, οικονομολόγους, φιλοσόφους, νομικούς, θεολόγους, κληρικούς, ιστορικούς·
- Χημικούς, φυσικούς, μαθηματικούς, φιλολόγους, λογοτέχνες, καλλιτέχνες·
- Όλους. Ολόκληρη την Κοινωνία.

## ΓΙΑΤΙ ΕΝΑ ΤΕΤΟΙΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ

Σε μια μικρή χώρα 10.000.000 κατοίκων ο θάνατος καταργήθηκε, φέρνοντας σε απόγνωση, μετά την αρχική ευφορία, ασφαλιστικές εταιρείες, εργολάβους κηδειών,

οίκους ευγηρίας, νοσοκομεία, εκκλησία, κυβέρνηση, οικογένειες. Η μαφία θα αναλάβει να δώσει λύσεις, αλλά ... (Ζοζέ Σαραμάγκου, *Περί θανάτου*).

Η δυτική κοινωνία διέρχεται την "εποχή του απαγορευμένου θανάτου" (Φίλιπ Αριές, *Δοκίμια για το θάνατο στη Δύση*). Συζητήσεις επί συζητήσεων αναζητούν διέξοδο στα αδιέξοδα. Και στη χώρα μας. Το θέμα είναι καυτό. Στη σχέση γιατρού-αρρώστου πιο καυτό από παντού. Πότε, άραγε, πρέπει να πεθαίνουμε;

## **ΤΟ 1<sup>ο</sup> ΣΥΜΠΟΣΙΟ**

Άνθρωποι κάθε ειδικότητας και κάθε σχέσης με την υγεία, την αρρώστια και το θάνατο, αρκεί "να έχουν κάτι να πουν" και κυρίως "κάτι ν' ακούσουν" καλούνται να θέσουν "τον δάκτυλον επί τον τύπον των ήλων": Πότε Πρέπει να Πεθαίνουμε; (Πρωτίστως πότε πρέπει να πεθάνουν αυτοί οι ίδιοι και πώς θα το διασφαλίσουν.) Καμία τεκμηριωμένη απάντηση δεν αποκλείεται, ακόμη και το "ποτέ" και το "πριν καν γεννηθούμε".

## **ΚΑΙ Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ ...**

Το Συμπόσιο αυτό είναι η πρώτη πανελλήνια συνάντηση που τολμά να θέσει μια τέτοια προβληματική. Είναι πιθανό να δώσει απαντήσεις. Είναι πιθανότερο να μπορέσει να θέσει ερωτήματα. Που ένα δεύτερο Συμπόσιο και ένα τρίτο, ίσως κάθε φορά και σε διαφορετική πόλη, ίσως κάθε φορά και με διαφορετική οργανωτική επιτροπή και διαφορετικό συντονιστή, θα τα απαντήσει.

Ωστε η κοινωνία να αποφασίσει. Και η Πολιτεία να ρυθμίσει.

## **ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ**

Σχολή Επιστημών Υγείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων  
Τομέας Φιλοσοφίας, Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων  
Εργαστήριο Βιοηθικής, Πανεπιστήμιο Κρήτης  
Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας

## **ΑΙΓΙΔΑ**

Ιερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών

## **ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΦΟΡΕΙΣ**

Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Ηπείρου.  
Ιατρικός Σύλλογος Ιωαννίνων.  
Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων (ΠΓΝΙ).  
Γενικό Κρατικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων "Γ. Χατζηκώστα".  
Ελληνική Ομοσπονδία Καρκίνου (ΕΛΛΟΚ).  
Τμήμα Νοσηλευτικής ΤΕΙ Λάρισας.  
Μονάδα Εντατικής Θεραπείας Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης (ΔΠΘ).  
Πανελλήνια Ένωση Ιατρών Δημόσιας Υγείας (ΠΕΙΔΥ).  
Ιατροχειρουργική Εταιρεία Κέρκυρας.

Εργαστήριο Μελέτης Ιατρικού Δικαίου & Βιοηθικής, Νομική Σχολή, Αριστοτέλειο  
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ).  
Εταιρεία Ηπειρωτικών Μελετών (ΕΗΜ).  
Ίδρυμα Μελετών Ιονίου και Αδριατικού Χώρου.  
Πνευματικό Κέντρο Δήμου Ιωαννιτών.  
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων.  
Γενικά Αρχεία του Κράτους (ΓΑΚ) - Ιστορικό Αρχείο Ηπείρου.  
Σύνδεσμος Φιλολόγων Κέρκυρας.

#### **ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ**

**Γιάνης Δημολιάτης**, Αναπληρωτής Καθηγητής Υγιεινής και Ιατρικής Εκπαίδευσης,  
Τμήμα Ιατρικής, Σχολή Επιστημών Υγείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Συντονιστής  
του Συμποσίου.  
**Γκόλφω Μαγγίνη**, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Νεότερης και Σύγχρονης Φιλοσοφίας,  
Τομέας Φιλοσοφίας, Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.  
**Σταυρούλα Τσινόρεμα**, Καθηγήτρια Φιλοσοφίας και Βιοηθικής, Τμήμα Φιλοσοφικών  
και Κοινωνικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Κρήτης.  
**Τίνα Γκαράνη-Παπαδάτου**, Νομικός, Τομέας Δημόσιας και Διοικητικής Υγιεινής,  
Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας.

#### **ΤΟΠΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ**

**Βάσω Ανδρούτσου**, Βιβλιοθηκονόμος, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Συστημική  
Οικογενειακή Θεραπεύτρια.  
**Ζέτα Ασικόγλου**, Νομικός, Διευθύντρια του Συνεδριακού Κέντρου “Κάρολος  
Παπούλιας” Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.  
**Μαίρη Γκούβα**, Καθηγήτρια Ψυχολογίας ΤΕΙ Ηπείρου.  
**Γιάνης Δημολιάτης**, Αναπληρωτής καθηγητής Υγιεινής και Ιατρικής Εκπαίδευσης,  
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.  
**Πολυξένη Ζινδριλή**, Δρ Φιλοσοφίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.  
**Μαρία Καστάνοβα**, Εκπαιδευτικός, ειδικευόμενη Συστημική Οικογενειακή  
Θεραπεύτρια.  
**Βασίλης Κουλούρας**, Καθηγητής ΜΕΘ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.  
**Μυρτώ Κρανά**, Γραμματέας Εργαστηρίου Υγιεινής & Επιδημιολογίας.  
**Ελπινίκη Λαΐου**, Μεταδιδασκατορική Ερευνήτρια Εργαστηρίου Υγιεινής &  
Επιδημιολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.  
**Ιωάννης Λεονάρδος**, Καθηγητής Ζωολογίας Τμήματος ΒΕΤ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.  
**Χρυσανγή-Μαρία Διάγκου**, Πτυχιούχος Ιατρικής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,  
ειδικευόμενη Καρδιολόγος.  
**Γκόλφω Μαγγίνη**, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Νεότερης και Σύγχρονης Φιλοσοφίας,  
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.  
**Άννα Μπατιστάτου**, Καθηγήτρια Παθολογικής Ανατομικής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.  
**Βάσω Νικολάου**, Γραμματεία Κοσμητείας Σχολής Επιστημών Υγείας, Πανεπιστήμιο  
Ιωαννίνων.  
**Ευαγγελία Ντζάνη**, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Υγιεινής και Επιδημιολογίας,  
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.  
**Μάρθα Παπαδοπούλου**, Διευθύντρια Γενικών Αρχείων του Κράτους, παράρτημα  
Ιωαννίνων.  
**Κωνσταντίνος Πέτσιος**, Καθηγητής Ιστορίας της Φιλοσοφίας, Τομέας Φιλοσοφίας,  
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Δημήτρης Φανάκης, ειδικευόμενος Ιατροδικαστής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

#### ΟΜΑΔΑ ΦΟΙΤΗΤΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ

Ευτυχία Αθανασιάδου, Φοιτήτρια 4ου έτους Ιατρικής Ιωαννίνων.

Νίνα Αντωνιάδου, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, ΠΜΣ "Ελληνική Φιλοσοφία - Φιλοσοφία των Επιστημών".

Γεωργία Γκρέπη, Φοιτήτρια 5ου έτους Ιατρικής Ιωαννίνων.

Ευαγγελία Δούμκου, Φοιτήτρια 4ου έτους Ιατρικής Ιωαννίνων.

Τηλέμαχος Ζαΐμης, Φοιτητής 5ου έτους Ιατρικής Ιωαννίνων.

Δήμητρα Ιωάννου, Φοιτήτρια 4ου έτους Τμήματος ΦΠΨ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Φανή Καπουλίτσα, Φοιτήτρια 5ου έτους Ιατρικής Ιωαννίνων.

Άννα-Βασιλική Καραμάνη-Πλουμπίδου, Φοιτήτρια 5ου έτους Ιατρικής Ιωαννίνων.

Οδυσσέας Κατσαρός, Φοιτητής 4ου έτους Ιατρικής Ιωαννίνων.

Νικόλαος Κορκίδας, Φοιτητής 4ου έτους Ιατρικής Ιωαννίνων.

Κωνσταντίνος Κοσκερίδης, Υποψήφιος Διδάκτωρ, ΠΜΣ "Ελληνική Φιλοσοφία - Φιλοσοφία των Επιστημών".

Μάγδα Κουτρούμπα, Φοιτήτρια 4ου έτους Ιατρικής Ιωαννίνων.

Νικολέτα Κωνσταντίνου, Φοιτήτρια 3ου έτους Ιατρικής Ιωαννίνων.

Αρετή Λάγιου, Φοιτήτρια 4ου έτους Ιατρικής Ιωαννίνων.

Όλια Λέγγα, Φοιτήτρια 4ου έτους Τμήματος ΦΠΨ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Δημήτρης Λεονάρδος, Φοιτητής 3ου έτους Ιατρικής Ιωαννίνων.

Θέκλα Λύττρα, Φοιτήτρια 6ου έτους Ιατρικής Ιωαννίνων.

Ιωάννης Μαλλιώρας, Φοιτήτρια 5ου έτους Ιατρικής Ιωαννίνων.

Ελισάβετ Μαντζίλα, Φοιτήτρια 5ου έτους Ιατρικής Ιωαννίνων.

Ευαγγελία Μπέλλου, Φοιτήτρια 5ου έτους Ιατρικής Ιωαννίνων.

Βάσια Νίνη, Φοιτήτρια 4<sup>ου</sup> έτους Τμήματος ΦΠΨ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Κωνσταντίνος Νικολάου, Φοιτητής 5ου έτους Ιατρικής Ιωαννίνων.

Θεοδώρα Ντέτσικα, Φοιτήτρια 4ου έτους Ιατρικής Ιωαννίνων, μέλος ΕΕΦΙΕ.

Βάγια Ντούτση, Φοιτήτρια 1ου έτους Ιατρικής Ιωαννίνων.

Δήμητρα Οικονόμου, Φοιτήτρια 3ου έτους Ιατρικής Ιωαννίνων.

Γεωργία Παναγή, Φοιτήτρια 5ου έτους Ιατρικής Ιωαννίνων.

Παναγιώτα Παναγιώτου, Πτυχιούχος Ιατρικής Ιωαννίνων.

Ιωάννα Παπαοδυσσέα, Φοιτήτρια 6ου έτους Ιατρικής Ιωαννίνων.

Δημήτριος-Ορέστης Παύλου, Φοιτητής 4ου έτους Ιατρικής Ιωαννίνων.

Ιωάννης Περεπερίδης, Μεταπτυχιακός Φοιτητής, ΠΜΣ "Ελληνική Φιλοσοφία - Φιλοσοφία των Επιστημών".

Δήμητρα Πριντζιου, Φοιτήτρια 5ου έτους Τμήματος ΦΠΨ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Βασίλειος Σέβας, Φοιτητής 5ου έτους Ιατρικής Ιωαννίνων.

Νεφέλη Σκιάνη, Φοιτήτρια 3ου έτους Τμήματος ΦΠΨ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Ειρήνη Φωλίνα, Φοιτήτρια 4ου έτους Τμήματος ΦΠΨ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Σουλτάνα Χαλδαιοπούλου, Φοιτήτρια 5ου έτους Ιατρικής Ιωαννίνων.

Αλίκη Χονδρογιάννη, Φοιτήτρια 5ου έτους Ιατρικής Ιωαννίνων.

Νικολέτα Χρυσάνθου, Φοιτήτρια 5ου έτους Ιατρικής Ιωαννίνων.

#### ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Γεωργία Αποστολοπούλου, Ομότιμη Καθηγήτρια Φιλοσοφίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

**Στέλιος Βιοβιδάκης**, Καθηγητής Γνωσιολογίας και Ηθικής Φιλοσοφίας, Τμήμα Μεθοδολογίας, Ιστορίας και Θεωρίας της Επιστήμης, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

**Θεόδωρος Βουγιουκλάκης**, Καθηγητής Ιατροδικαστικής και Τοξικολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

**Δημήτριος Γαλάρης**, Καθηγητής Βιοχημείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

**Τίνα Γκαράνη-Παπαδάτου**, Νομικός, Επιστημονική Συνεργάτις, Τομέας Δημόσιας Υγείας, Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας.

**Γεώργιος Γκλαντζούνης**, Αναπληρωτής Καθηγητής, Χειρουργική-Μεταμοσχεύσεις, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

**Μαίρη Γκούβα**, Καθηγήτρια Ψυχολογίας, ΤΕΙ Ηπείρου.

**Γιάνης Δημολιάτης**, Αναπληρωτής Καθηγητής Υγιεινής και Ιατρικής Εκπαίδευσης, Τμήμα Ιατρικής, Σχολή Επιστημών Υγείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

**Μυρτώ Δραγώνα-Μονάχου**, Ομότιμη Καθηγήτρια Φιλοσοφίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

**Διονύσης Δρόσος**, Καθηγητής Ηθικής Φιλοσοφίας, Πρόεδρος Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

**Μωσής Ελισάφ**, Καθηγητής Παθολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

**Χρήστος Κάτσιος**, Καθηγητής Χειρουργικής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

**Λάμπρος Κουλουμπαρίσης**, Ομότιμος Καθηγητής Φιλοσοφίας, Universite Libre de Bruxelles.

**Βασίλης Κουλούρας**, Εντατικολόγος, Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

**Γιάννης Κυριόπουλος**, Ομότιμος Καθηγητής Οικονομικών της Υγείας, Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας.

**Ελπινίκη Λαΐου**, Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια Εργαστηρίου Υγιεινής και Επιδημιολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

**Μίλτος Λειβαδίτης**, Ομότιμος Καθηγητής Ψυχιατρικής, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.

**Ιωάννης Λεονάρδος**, Καθηγητής Ζωολογίας, Τμήμα Βιολογικών Εφαρμογών και Τεχνολογιών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

**Ελένη Λεοντσίνη**, Επίκουρη Καθηγήτρια Ιστορίας της Φιλοσοφίας, Τομέας Φιλοσοφίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

**Γκόλφω Μαγγίνη**, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Νεότερης και Σύγχρονης Φιλοσοφίας, Τομέας Φιλοσοφίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

**Άννα Μπατιστάτου**, Καθηγήτρια Παθολογικής Ανατομίας, Τμήμα Ιατρικής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

**Δημήτρης Νικολακάκης**, Νομικός, Θεολόγος, Επίκουρος Καθηγητής Κανονικού Δικαίου και Σχέσεων Πολιτείας - Εκκλησίας, Θεολογική Σχολή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

**Ευαγγελία Ντζάνη**, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Υγιεινής και Επιδημιολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

**Φιλήμων Παιονίδης**, Καθηγητής Ηθικής Φιλοσοφίας, Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

**Κωνσταντίνος Πέτσιος**, Καθηγητής Ιστορίας της Φιλοσοφίας, Διευθυντής ΠΜΣ "Ελληνική Φιλοσοφία - Φιλοσοφία των Επιστημών", Τομέας Φιλοσοφίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

**Ιωάννης Πνευματικός**, Καθηγητής Εντατικολογίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.

**Ιωάννης Προλεορέντζος**, Καθηγητής Νεότερης και Σύγχρονης Φιλοσοφίας, Διευθυντής Τομέα Φιλοσοφίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

**Ευάγγελος Πρωτοπαπαδάκης**, Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Φιλοσοφίας,  
Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

**Κωνσταντίνος Σιαμόπουλος**, Ομότιμος Καθηγητής Νεφρολογίας, Πανεπιστήμιο  
Ιωαννίνων.

**Νικόλαος Σοφικίτης**, Καθηγητής Ουρολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

**Μαρίκα Σύρρου**, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Γενική Βιολογία - Ιατρική Γενετική,  
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

**Σταυρούλα Τσιάρα**, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Παθολογίας, Πανεπιστήμιο  
Ιωαννίνων, Πρόεδρος Ιατρικού Συλλόγου Ιωαννίνων.

**Σταυρούλα Τσινόρεμα**, Καθηγήτρια Φιλοσοφίας και Βιοηθικής, Τμήμα Φιλοσοφικών  
και Κοινωνικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Κρήτης.

**Μάγδα Τσολάκη**, Καθηγήτρια Νευρολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο  
Θεσσαλονίκης.

**Δημήτρης Φανάκης**, Ειδικευόμενος Ιατροδικαστής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

**Νίκος Χαλιάσος**, Καθηγητής Παιδιατρικής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

**Αντώνης Χατζημωϋσής**, Αναπληρωτής Καθηγητής Αναλυτικής και Ηπειρωτικής  
Φιλοσοφίας, Τμήμα Μεθοδολογίας, Ιστορίας και Θεωρίας της Επιστήμης, Εθνικό και  
Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

**Λεωνίδας Χρήστου**, Καθηγητής Παθολογίας, Τμήμα Ιατρικής, Πανεπιστήμιο  
Ιωαννίνων.

# Καλωσόρισμα

Σε όποιον και να το είπα, η πρώτη αντίδρασή του ήταν, *ένα βήμα πίσω*. Η δεύτερη, «ενδιαφέρον!» Η τρίτη, «πολύ ενδιαφέρον!» Η τέταρτη, το 1ο Διεπιστημονικό Συμπόσιο είναι γεγονός!

Γιατροί, νοσηλευτές, βιολόγοι, ψυχολόγοι, κοινωνιολόγοι, νομικοί, φιλόσοφοι, θεολόγοι, κληρικοί, οικονομολόγοι, καλλιτέχνες, άρρωστοι, συγγενείς που φροντίζουν ή φρόντισαν αρρώστους, θα αναζητήσουν λύση σε ένα καυτό πρόβλημα της ελληνικής κοινωνίας: *Πότε πρέπει να πεθαίνουμε; Έχει η ιατρική ξεπεράσει τα όριά της; Ήρθε η ώρα να συζητήσει με την κοινωνία; Έχει η κοινωνία αποφασίσει; Έχει ο καθένας μας αποφασίσει; (Για τον εαυτό του, πριν αποφασίσει για τους άλλους.)*

Αποφεύγομε να μιλάμε για το πιο βέβαιο γεγονός της ζωής όλων μας χωρίς εξαίρεση. Αφήνοντας άλυτο το μεγαλύτερο σήμερα πρόβλημα της δυτικής ιατρικής, η κοινωνία βυθίζεται στα αδιέξοδα του *απαγορευμένου θανάτου*, τα κρίσιμα για κάθε κοινωνία, ιδιαίτερα κρίσιμα για τη χώρα που διέρχεται τη σοβαρότερη Κρίση στη νεότερη ιστορία της.

Μπορεί και να μην είναι τυχαίο που οι γραμμές αυτές γράφονται ανήμερα της 196<sup>ης</sup> επετείου της εθνικής μας παλιγγενεσίας. Μπορεί, στην ουσία του, το θέμα του Συμποσίου μας να είναι η αθανασία του Γένους. (Όχι ο θάνατος του όντος).

Σας καλωσορίζομε στο Συνεδριακό Κέντρο του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, και στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Ιωαννιτών, από Παρασκευή έως Κυριακή 28-30 Απριλίου 2017.

Φέρτε μαζί σας τον δημιουργικό εαυτό σας!

Προσέρχομαι στο Συμπόσιο για να σας ακούσω, παρό για να με ακούσετε. Θα υπερασπιστώ τις απόψεις μου σθεναρά, έτοιμος να τις αλλάξω μόλις με πείσετε. Δεν ισχύει το "ού με πείσεις κάν με πείσεις".

Ευχαριστίες πολλές σε κείνους που, μετά το πρώτο ξάφνιασμα, αγκάλιασαν την ιδέα· ιδιαίτερα στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και στον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης Ελλάδος· στα μέλη των επιτροπών· στους ομιλητές και στους προέδρους των συνεδριών· στους συνέδρους· στους χορηγούς· σε κείνους που δεν θέλησαν να αναφερθεί το όνομά τους.

**Γιάνης Δημολιάτης**

Αναπληρωτής Καθηγητής, Συντονιστής του Συμποσίου

25 Μαρτίου 2017



Παρασκευή 28 Απριλίου 2017

9:00 – 11:00 Εγγραφές

11:00 – 12:30 Α΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

**ΑΙΘΟΥΣΑ Α΄** Π1: Άρνηση ή αποδοχή;  
ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ: **Ι. Πνευματικός, Β. Σολωμού-Παπανικολάου**

11:00 – 11:05 **Καραχάλιου Α., Παπαθανασίου Α., Κωστάντη Ε., Σαράντη Μ., Λένα Α., Κουλούρας Β.** Η άρνηση του αναπόφευκτου: περιγραφή περίπτωσης. Παρουσίαση προβλήματος.

11:05 – 11:20 **Τσακίρη Μ.** Αποδεκτός και οικείος τότε, ταμπού κι απαγορευμένος τώρα: Από τη μεταθανάτια φωτογράφιση στη βικτωριανή εποχή, στην απόκρυψη του θανάτου στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες.

11:20 – 11:35 **Σολωμού-Παπανικολάου Β.** Η κατάλληλη στιγμή για τον θάνατο ως ορισμός του ωραίου στον πλατωνικό διάλογο *Ιππίας Μείζων*.

11:35 – 11:50 **Σουγκλάκος Ι.** Πεθαίνοντας με τον καρκίνο: πού, πότε, πώς, με ποιόν.

11:50 – 12:05 **Δημολιάτης Γ.** Μεταθανασία: αιτία κατάρρευσης της χώρας. Ευθανασία μου ή δυσθανασία της κοινωνίας μας; Διαλέξτε!

12:05 – 12:30 ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

**ΑΙΘΟΥΣΑ Β΄** Π2: Ψυχή και θάνατος  
ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ: **Μ. Λειβαδίτης, Κ. Ράντης**

11:00 – 11:05 **Νικολάου-Μπαλτογιάννη Β.** Όταν η σχέση περνάει από το Φ-Φ στο Θ-Θ. Φωνές ψυχής μιας γυναίκας που έχει κουραστεί από τρεις χρόνιες παθήσεις. Παρουσίαση προβλήματος.

11:05 – 11:20 **Γαλάνης Β.** «Θάνατος» και θάνατος στην ψυχανάλυση.

11:20 – 11:35 **Ράντης Κ.** Ορμή του θανάτου, έρωτας και θάνατος στην ύστερη θεωρία των ορμών του Freud και πρόσληψή τους στην Κριτική Θεωρία των Fromm και Marcuse.

11:35 – 11:50 **Λειβαδίτης Μ.** Ο εαυτός και οι διαδοχικοί (;) θάνατοί του.

11:50 – 12:05 **Γιαννούλη Β.** Αυτοκτονικός ιδεασμός σε γονείς μετά από αιφνίδια απώλεια τέκνου: Μια θεωρητική προσέγγιση.

12:05 – 12:30 ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

12:30 – 13:00

Διάλειμμα

13:00 – 14:30 Β' ΣΥΝΕΔΡΙΑ

**ΑΙΘΟΥΣΑ Α'** Π3: *Δυσγονία ή ευγονία;*  
ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ: **Μ. Πασχόπουλος, Α. Κουτσουράδης**

- 13:00 – 13:15 **Αναστασόπουλος Π.** Ζωή και θάνατος στο εργαστήριο, στα προγράμματα προγεννητικού ελέγχου, στις πολύδυμες κησείς: Κλινικά διλήμματα, ηθικές προκλήσεις, και νομικά ζητήματα.
- 13:15 – 13:30 **Γεωργαδάκη Κ., Γεωργαδάκης Γ.** Εναρξη της ζωής: Προέμβρυα και εμφυτευμένα έμβρυα: Ανθρωπογενής και εν δυνάμει θάνατος και δυνατότητα αποφυγής του.
- 13:30 – 13:45 **Κουτσουράδης Α.** Από τον Αναπαραγωγικό "Τουρισμό" (Fertility Tourism) στον "Τουρισμό" Ευθανασίας (Euthanasia Tourism).
- 13:45 – 14:00 **Ηγουμενίδης Μ., Αθανασάκης Κ., Κυριόπουλος Γ.** Η μη εφικτότητα της μεταφοράς του «κεφαλαίου υγείας» σε άτομα με απώλεια της διανοητικής και κινητικής αυτονομίας.
- 14:00 – 14:30 ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

**ΑΙΘΟΥΣΑ Β'** Π4: *Από το φόβο στη γονιμότητα*  
ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ: **Β. Κουλούρας, Β. Κούτρας**

- 13:00 – 13:15 **Τσουρίδη Ο., Ντοβόρη Σ., Μπαρμπούνη Α., Μεράκου Κ.** Παράγοντες που σχετίζονται με το άγχος θανάτου σε εξυπηρετούμενους σε νοσοκομεία του ΕΣΥ.
- 13:15 – 13:30 **Κούτρας Β.** Ο φόβος του θανάτου: ο ένας από τους δύο μεγάλους φόβους του ανθρώπου.
- 13:30 – 13:45 **Θεολόγου Κ.** Πώς πρέπει να ζούμε: η νοσηματοδότηση του φόβου του θανάτου ως οίστρον της ζωής.
- 13:45 – 14:00 **Ανδρεόπουλος Α.** Ο θάνατος; Ζήτημα ζωής ή θανάτου για γέλια και για κλάματα: από τον καθένα εξαρτάται!
- 14:00 – 14:15 **Ζάρρα Ι.** Από το φόβο στην ευθυμία και στη γονιμότητα. Ο θάνατος και η αναγέννηση στην καλλιτεχνική δημιουργία: η περίπτωση του Pablo Picasso.
- 14:15 – 14:30 ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

14:30 – 16:00 Γεύμα

16:00 – 17:30 Γ' ΣΥΝΕΔΡΙΑ

**ΑΙΘΟΥΣΑ Α'** Π5: *Γονέων πρότερον*  
ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ: **Μ. Μαρσέλος, Α. Μπρούζος**

- 16:00 – 16:15 **Χαλιάσος Ν.** *Παιδί και Θάνατος*
- 16:15 – 16:30 **Μάνδουλα-Κουσουνή Μ.** *Η διαχρονική έννοια του θανάτου παιδιού και εφήβου μέσα από τα ταφικά έθιμα και τις δοξασίες.*
- 16:30 – 16:45 **Μαρσέλος Μ.** *Νεανικοί θάνατοι από ναρκωτικά: Αρχετυπική διάσταση.*
- 16:45 – 17:00 **Δικαίου Γ., Μπρούζος Α.** *Πένθος στην παιδική ηλικία: Στάδια και ο ρόλος του σχολείου.*
- 17:00 – 17:15 **Καρατζάς Α.** *Η διαχείριση του πένθους του παιδιού στο σχολείο.*
- 17:15 – 17:30 ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

**ΑΙΘΟΥΣΑ Β'** Π6: *Το καθήκον του σπουδαίου*  
ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ: **Μ. Δραγώνα-Μονάχου, Α. Παπαϊωάννου**

- 16:00 – 16:15 **Γάτσιου Κ., Δημολιάτης Γ.** *Η απάντηση της κοινωνίας: όταν κάποιος δεν αυτοεξυπηρετείται, δεν υπάρχει μέλλον. Αφηγήσεις φροντιστών ανίατα πασχόντων.*
- 16:15 – 16:30 **Νώλη Θ., Καραγεώργου Χ., Πρωτοπαπαδάκης Ε., Δημάκη-Ζώρα Μ., Δημολιάτης Γ.** *Πότε Πρέπει να Πεθαίνουμε; Η απάντηση του Μάρκου Αυρηλίου.*
- 16:30 – 16:45 **Δραγώνα-Μονάχου Μ.** *"Εύλογος εξαγωγή": καθήκον του Στωικού σπουδαίου. Επίκαιρες στωικές απαντήσεις στο ερώτημα «πότε πρέπει να πεθαίνουμε».*
- 16:45 – 17:00 **Νικολακάκης Δ.** *Ο θάνατος στην κανονική οικονομία της Εκκλησίας.*
- 17:00 – 17:15 **Παπαϊωάννου Α.** *«Πώς πεθαίνει ένας άντρας; Θα μπορέσουμε να πεθάνουμε κανονικά;» (Γ. Σεφέρης): Μνήμη και αγάπη για τον Στέφανο Σκοπούλη.*
- 17:15 – 17:30 ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

17:30 – 18:00 **Διάλειμμα**

Παρασκευή 28 Απριλίου 2017

18:00 – 19:00 ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ

Π7: Τελετή έναρξης

ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ: **Μαργαρίτα Τζαφλίδου,**

Κοσμήτορας Σχολής Επιστημών Υγείας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων  
**Διονύσης Δρόσος,**

Πρόεδρος Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας  
Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

18:00 – 18:15

**Καλωσόρισμα – Έναρξη Συμποσίου**

**Γιάνης Δημολιάτης,**

Αναπληρωτής Καθηγητής Υγιεινής και Ιατρικής Εκπαίδευσης,  
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Συντονιστής του Συμποσίου.

18:15 – 18:35

**Χαιρετισμοί**

18:35 – 18:50

**Δρ Κωνσταντίνος Σουέρεφ,**

Προϊστάμενος Εφορείας Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων.

*Αρχαιολογία του θανάτου = Αρχαιολογία της ζωής. Παρουσίαση  
εκθεμάτων του Αρχαιολογικού Μουσείου Ιωαννίνων.*

18:50 – 19:00

**Δημήτρης Καραγεώργος.**

Μόνιμος συνεργάτης και μέλος του Κέντρου Σύγχρονης  
Μουσικής Έρευνας.

*અ-ઈ ananta* [άτελεύτητος στη γλώσσα Gujarati]. Σύνθεση που  
πραγματεύεται το αιώνιο στον παρόντα χρόνο. Ειδικά για το  
1<sup>ο</sup> Διεπιστημονικό Συμπόσιο "Πότε Πρέπει να Πεθαίνουμε;"

19:00 Αναχώρηση λεωφορείων για  
Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Ιωαννιτών

Π8: *Εύ ζην - Εύ θνήσκειν*

ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ: **Μαρία Στρατσάνη**, Δρ Φιλοσοφίας  
**Σωτήρης Αργύρης**, Δημοσιογράφος  
**Γιάννης Δημολιάτης**, Συντονιστής του Συμποσίου

- 19:45 – 19:55 **Γιώργος Νάκος**, Ηθοποιός. *Κράτα με, του λέει. Φεύγω!*  
**Γεώργιος Κουλιάτσης**, Εντατικολόγος. *Κατόπιν σχετικής γνωμάτευσης του νομικού συμβούλου του Νοσοκομείου.*
- 19:55 – 20:10 **Γιάννης Πνευματικός**, Καθηγητής Εντατικής Θεραπείας Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Αλεξανδρούπολης. *Κρίσιμα βιοηθικά ζητήματα στη Μονάδα Εντατικής Θεραπείας.*
- 20:10 – 20:25 **Πέτρος Παναγιωτόπουλος**, Φυσικός, Δρ Θεολογίας, **π. Βασίλειος Ι. Καλλιακμάνης**, Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Θεσσαλονίκης. *Η ευθανασία κατά τον Ευγένιο Βούλγαρι.*
- 20:25 – 20:40 **Τίνα Γκαράνη-Παπαδάτου**, Νομικός, Καθηγήτρια Βιοηθικής Εθνικής Σχολής Δημόσιας Υγείας. *Το τέλος της ζωής: Η προσέγγιση του Συμβουλίου της Ευρώπης.*
- 20:40 – 20:55 **Σταυρούλα Τσινόρεμα**, Καθηγήτρια Φιλοσοφίας και Βιοηθικής Πανεπιστημίου Κρήτης. *Ευθανασία και αυτοκτονία με ιατρική συνδρομή. Υπάρχει δικαίωμα ή υποχρέωση στον θάνατο;*
- 20:55 – 21:10 **Νάντια Γερολυμάτου-Βέλιου**, Κοινωνιολόγος, Υπάλληλος Υπουργείου Δικαιοσύνης, Τμήμα Ευρωπαϊκής Ένωσης. *Αλέξανδρος Βέλιος: "Εγώ κι ο θάνατός μου. Το δικαίωμα στην ευθανασία".*
- 21:10 – 21:25 **Σοφία Νικολαΐδου**, Φιλολόγος, Συγγραφέας. *Μιλώντας στους γιατρούς για τον καρκίνο μου. Μικρά μαθήματα χημειοθεραπείας.*
- 21:25 – 21:40 ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
- 21:40 – 21:50 Νεανική Ορχήστρα **Do Re Mi** Δημοτικού Ωδείου Ιωαννίνων, υπό τη διεύθυνση της **Άγιας Γιακουμή**

Σάββατο 29 Απριλίου 2017

08:45 – 10:45 **Βιωματικά Σεμινάρια.** Απαιτείται προεγγραφή. Θα τηρηθεί σειρά προτεραιότητας. Αν αλλάξετε γνώμη, ενημερώστε μας άμεσα ώστε να ειδοποιηθεί ο επόμενος.

Αίθουσα Α΄

Σ-Α΄ *Ο παραγνωρισμένος θρήνος*  
**Κιοσσές Β., Λιάγκου Χ.-Μ.**

*Η τέχνη του θανάτου: Ο παραγνωρισμένος θρήνος.*  
Μέγιστος αριθμός συμμετεχόντων: 30

Αίθουσα Β΄

Σ-Β΄: *Το σχήμα της απουσίας*  
**Βάββα Β.**

*Βιωματικό εργαστήρι δραματοθεραπείας: «Το σχήμα της απουσίας».*  
Μέγιστος αριθμός συμμετεχόντων: 20

Αίθουσα Γ΄

Σ-Γ΄: *Ποιητική νοηματοδότηση του θανάτου*  
**Πάσχος Γ., Γκούβα Μ.**

*Ο Χριστός παρακαλεί το Σώμα του να κατέβει από το σταυρό: Μια ποιητική απόπειρα νοηματοδότησης του θανάτου.*  
Μέγιστος αριθμός συμμετεχόντων: 30

09:00 – 09:45 **ΜΟΥΣΕΙΟ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ**  
**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ**

**Ξεναγήση: Στέφανος Γερούλανος, ιδρυτής του Μουσείου.**

10:00 – 10:45 **ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ**

**Γενική Συνέλευση Εταιρίας Ποιότητας Γέννησης, Ζωής, και Θανάτου**  
**"3Εύ" ("Εύ γεννάσθαι - Εύ ζην - Εύ θνήσκειν").**

10:45 – 11:00 **Διάλειμμα**

Σάββατο 29 Απριλίου 2017

11:00 – 12:30 Α΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

**ΑΙΘΟΥΣΑ Α΄** Σ1: *Απελθέτω απ' εμού το ποτήριον τούτο*  
ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ: Σ. Βιοβιδάκης, Α. Προκοπίου

- 11:00 – 11:15 **Κάτσιος Χ.** *Απελθέτω απ' εμού το ποτήριον τούτο: βιώματα ενός χειρουργού.*
- 11:15 – 11:30 **Βιοβιδάκης Σ.** *Επιχειρήματα υπέρ και κατά της ευθανασίας: Μεθοδολογικές παρατηρήσεις.*
- 11:30 – 11:45 **Προκοπίου Α.** *Ευθανασία στην Ιπποκρατική ιατρική;*
- 11:45 – 12:00 **Μαγγίνη Γκ.** *Το δικαίωμα στο θάνατο κατά τον Hans Jonas.*
- 12:00 – 12:15 **Βάντσος Μ.** *Η ευχή της Εκκλησίας εις ψυχορραγούντα και ο ηθικός προβληματισμός για την ευθανασία.*
- 12:15 – 12:30 ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

**ΑΙΘΟΥΣΑ Β΄** Σ2: *Η τέχνη του θνήσκειν*  
ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ: Ε. Ντζάνη, Δ. Φιλίππου

- 11:00 – 11:15 **Νατσούδη Ε.** *Φροντίστρια ανίατα πασχόντων στην Αγγλία: οι πέντε μήνες που άλλαξαν τη ζωή μου.*
- 11:15 – 11:30 **Ξηροπαϊδης Γ.** *Από την τέχνη του θνήσκειν [ars moriendi] στις τεχνικές επίσπευσης του θανάτου. Ο "θάνατος από επιλογή" στην προοπτική του Tolstoy και του Heidegger.*
- 11:30 – 11:45 **Φιλίππου Δ.** *Ευ-θάνατος και Σύνταγμα.*
- 11:45 – 12:00 **Τομανάς Β.** *Ιβάν Ιλλιτς: Οι κανονισμοί απαγορεύουν να πεθάνεις με τρόπο που δεν έχει σαφώς προσδιορίσει ο γιατρός.*
- 12:00 – 12:15 **Κουλιεράκης Γ.** *Πότε Πρέπει να Πεθαίνουμε: μια πρόκληση για την εκπαίδευση των επαγγελματιών υγείας.*
- 12:15 – 12:30 ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

12:30 – 13:00 Διάλειμμα  
Σάββατο 29 Απριλίου 2017

13:00 – 14:30 **Β' ΣΥΝΕΔΡΙΑ**

**ΑΙΘΟΥΣΑ Α'** Σ3: *Ο προγραμματισμένος θάνατος*  
ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ: **Ι. Χατζόπουλος, Α. Μπατιστάτου**

- 13:00 – 13:15 **Κουλούρας Β.** *Βαρέως πάσχων: αποφάσεις που αφορούν το τέλος της ζωής: Η ελληνική πραγματικότητα.*
- 13:15 – 13:30 **Μπατιστάτου Α., Φανάκης Δ.** *Η κυτταρική πορεία προς τον βιολογικό θάνατο.*
- 13:30 – 13:45 **Λεονάρδος Ι.** *Διάρκεια ζωής και θάνατος στους διάφορους ζωικούς οργανισμούς.*
- 13:45 – 14:00 **Σιδεργής Δ.** *Τα Εγώ μας: γέννηση, θάνατος, αθανασία.*
- 14:00 – 14:15 **Χατζόπουλος Ι.** *Ο θάνατος προϋπόθεση της ζωής: Μαθήματα από τη φιλοσοφία, την τέχνη και τους υπολογιστές.*
- 14:15 – 14:30 ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

**ΑΙΘΟΥΣΑ Β'** Σ4: *Ποιος φροντίζει τους φροντιστές;*  
ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ: **Ε. Κοτρώτσιου, Μ. Σύρρου**

- 13:00 – 13:05 **Παρθενίου Γ.** *Και ωραία στες χαρακιές. Στο χειρουργό μου. Ποίημα.*
- 13:05 – 13:20 **Φίλιππα Μ.** *Φροντίστρια από 7 ετών έφθασα στα όριά μου. Εφτασαν στιγμές που ένιωθα την ανάγκη να πεθάνω.*
- 13:20 – 13:35 **Τσουμάνη Ε., Αμπατζής Δ.** *Φροντιστές: Οι "υγιείς" που χρειάζονται φροντίδα, θεραπευτική παρέμβαση και περίθαλψη. Προσωπικά βιώματα μακροχρόνιων φροντιστών.*
- 13:35 – 13:50 **Κοτρώτσιου Ε.** *Φροντίδα Θανάτου = Φροντίδα Ζωής*
- 13:50 – 14:05 **Σπελέτας Μ.** *Πότε πεθαίνουμε: Μαθητεία σε ασθενείς με χρόνια και ανίατα νοσήματα.*
- 14:05 – 14:30 ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

14:30 – 16:00 **Γεύμα**  
**Σάββατο 29 Απριλίου 2017**

16:00 – 17:30 Γ' ΣΥΝΕΔΡΙΑ

**ΑΙΘΟΥΣΑ Α'** Σ5: *Ο δεύτερος μεγάλος φόβος του ανθρώπου*  
ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ: **Μ. Τσολάκη, Χ. Κουρούτζας**

- 16:00 – 16:15 **Γάτος Κ., Τσολάκη Μ.** *Ο θάνατος του ασθενή στο τελικό στάδιο άνοιας.*
- 16:15 – 16:30 **Τζωρτζάκης Π.** *Βιοηθικός συλλογισμός αποφάσεων τέλους ζωής σε ασθενείς με νόσο Alzheimer.*
- 16:30 – 16:45 **Καραμπατζάκη Ε.** *Θάνατοι αρχαίων Ελλήνων Φιλοσόφων: μύθοι και πραγματικότητες.*
- 16:45 – 17:00 **Κουρούτζας Χ.** *«Άγνωστος 511 - Άγνωστος 25/08/2015»: Μην ανοίγετε μερικά πτώματα ... θάψτε τα με έναν αριθμό.*
- 17:00 – 17:15 **Παπαδημητρίου Ν., Μανωλιά Σ., Τσιλίδης Κ.** *Φορτίο νοσηρότητας χρόνιων νοσημάτων.*
- 17:15 – 17:30 ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

**ΑΙΘΟΥΣΑ Β'** Σ6: *Στη μεθόριο ζωής και θανάτου*  
ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ: **Ε. Αρναούτογλου, Β. Ζουμπουρλής**

- 16:00 – 16:15 **Νταλούκα Μ.** *Καρδιοαναπνευστική Αναζωογόνηση (ΚΑΡΠΑ): Μια έντονη πάλη στο μεθόριο ζωής και θανάτου.*
- 16:15 – 16:30 **Ζουμπουρλής Β.** *Η έρευνα του καρκίνου στη μάχη της ζωής και του θανάτου.*
- 16:30 – 16:45 **Μαγουλάς Χ.** *Πόνος, Γήρας, Θάνατος: Ευθανασία και Ιατρικοποίηση.*
- 16:45 – 17:00 **Ζιάκκα Μ., Γύρας Κ.** *Ελεύθερη βούληση και ευθανασία.*
- 17:00 – 17:15 **Ματθόπουλος Δ.** *Συναρμογή 'ευθανασίας' και 'ευζωίας'.*
- 17:15 – 17:30 ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

17:30 – 18:00 Διάλειμμα  
Σάββατο 29 Απριλίου 2017

18:00 – 19:30 Δ' ΣΥΝΕΔΡΙΑ

**ΑΙΘΟΥΣΑ Α'** Σ7: Διαθήκες Ζωής  
ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ: Κ. Σιαμόπουλος, Ε. Γεωργαντά

- 18:00 – 18:15 **Γεωργιάδης Γ.-Α.** Εντολή και πληρεξουσιότητα πρόληψης για την περίπτωση δικαιοπρακτικής ανικανότητας.
- 18:15 – 18:30 **Κερασίδου Α.** Ποιος αποφασίζει πότε πρέπει να πεθάνω, εγώ ή ο άλλος μου εαυτός; Το πρόβλημα της προσωπικής ταυτότητας στις "προγενέστερες οδηγίες για το τέλος της ζωής".
- 18:30 – 18:45 **Σιαμπάνη Κ.** Αποχαιρετώντας το «ποτέ» και το «πάντα».
- 18:45 – 19:00 **Γεωργαντά Ε.** Παραφράζοντας τον Καζαντζάκη: Δεν ελπίζω τίποτα, δεν φοβάμαι τίποτα, είμαι έτοιμος να πεθάνω.
- 19:00 – 19:15 **Κουσουνης Α.** Η έννοια του θανάτου μέσα από τα κείμενα της αρχαίας ελληνικής γραμματείας.
- 19:15 – 19:30 ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

**ΑΙΘΟΥΣΑ Β'** Σ8: Γλυκιά η ζωή κι ο θάνατος μαυρίλα  
ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ: Ε. Λαΐου, Θ. Βουγιουκλάκης

- 18:00 – 18:15 **Παλαιολόγου Α-Μ. Μπιτχαβά Ι., Τούλης Θ.** Πόσο μεστά πρέπει να ζούμε;
- 18:15 – 18:30 **Παπαδοπούλου Μ.** Τα επιδημιολογικά δεδομένα και ο βαθμός θνησιμότητας στην Ήπειρο (1921-1949).
- 18:30 – 18:45 **Τσιάμης Κ.** Πότε "αναμένεται" να πεθάνουμε; Μελέτη παραγόντων που επηρέασαν το προσδόκιμο ζωής στην Ελλάδα (1900-2015).
- 18:45 – 19:00 **Κανέλλος Ι.** Υποκειμενικότητα και διποκειμενικότητα στο έρωτημα του πότε πρέπει να πεθαίνουμε (ΠΠΠ).
- 19:00 – 19:15 **Ζινδριλή Π.** Περί της συνείδησης της ζωής και του θανάτου "ή περί του εν ζωή θανάτου".
- 19:15 – 19:30 ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

19:30 – 20:00 Διάλειμμα  
Σάββατο 29 Απριλίου 2017

19:30 – 21:00 Ε΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

**ΑΙΘΟΥΣΑ Α΄** Σ9: *Ανυπόφερτη οδύνη*  
ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ: **Ε. Πρωτοπαπαδάκης, Κ. Καλογήρου**

19:30 – 19:35 **Αργίτης Π., Βαγγελή Κ., Γάτσιου Κ.** Εισαγγελική παραγγελία σε ασθενή με μικρό προσδόκιμο επιβίωσης. Παρουσίαση προβλήματος.

19:35 – 19:50 **Κουλουμπαρίσης Λ.** Η ευθανασία σαν απάντηση στην ανίατη και ανυπόφερτη οδύνη.

19:50 – 20:05 **Παππάς Χ.** Ιατρικώς υποβοηθούμενη αυτοκτονία σε ασθενείς τελικού σταδίου. Βιοηθικοί προβληματισμοί υπό την έμπνευση των ηθικών θεωριών των Immanuel Kant και David Hume.

20:05 – 20:20 **Πρωτοπαπαδάκης Ε.** Ευθανασία: Το δικαίωμα στην ζωή και το δικαίωμα στον θάνατο.

20:20 – 20:35 **Καλογήρου Κ.** Νομικά ζητήματα σχετικά με την ευθανασία.

20:35 – 21:00 ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

**ΑΙΘΟΥΣΑ Β΄** Σ10: *Αυτοκτονία ή ευθανασία;*  
ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ: **Γ. Αποστολοπούλου, Δ. Πέσχος**

19:30 – 19:45 **Κόλια Ζ.** Πωλ Λαφάργκ και Λώρα Μαρξ: Δικαίωμα στην Αιώνια Τεμπελιά. Η στάση των επιφανών επαναστατών απέναντι στην κατήλωση των γηρατειών.

19:45 – 20:00 **Μυλωνή Μ.** Ο Πλωτίνος για την αυτοκτονία: Μια φιλοσοφική θεώρηση.

20:00 – 20:15 **Αποστολοπούλου Γ.** Η αξία της ανθρώπινης ζωής και το ζήτημα της αυτοκτονίας σύμφωνα με τον Kant.

20:15 – 20:30 **Μπουκουβάλα Α.** Θάνατος, επιθυμία και μνήμη στον Spinoza.

20:30 – 20:45 **Δρόσος Δ.** Unwertes Leben: Η αυτοκτονία στα στρατόπεδα συγκέντρωσης και εξόντωσης.

20:45 – 21:00 ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

21:00 Αναχώρηση για Μουσείο Αργυροτεχνίας

21:30 – 23:00 Μουσείο Αργυροτεχνίας  
Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς  
Επίσημο Δείπνο Συμποσίου  
Κυριακή 30 Απριλίου 2017

**Βιωματικά Σεμινάρια.** Απαιτείται προεγγραφή. Θα τηρηθεί σειρά προτεραιότητας. Αν αλλάξετε γνώμη, ενημερώστε μας άμεσα ώστε να ειδοποιηθεί ο επόμενος.

**08:45 – 10:45** Αίθουσα Α΄

Σ-Δ΄ *Ο παραγνωρισμένος θρήνος*  
**Κιοσσές Β., Λιάγκου Χ.-Μ.**

*Η τέχνη του θανάτου: Ο παραγνωρισμένος θρήνος.*

Μέγιστος αριθμός συμμετεχόντων: **30** [επανάληψη του Σ-Α΄]

**09:30 – 10:45** Αίθουσα Β

Σ-Ε΄ *Μια γυναίκα συστήνεται*  
**Παναγή Γ., Καραθάνος Κ., Μαραγκουδάκη Σ.**

*Πότε πρέπει να πεθαίνει ο άνθρωπος; Μια γυναίκα συστήνεται. Δραματοποιημένη αφήγηση.*

Μέγιστος αριθμός ατόμων: **χωρίς περιορισμό.**

**10:45 – 11:00** Διάλειμμα

**Κυριακή 30 Απριλίου 2017**

**11:00 – 12:30** Α΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

**ΑΙΘΟΥΣΑ Α΄** Κ1: *Η θεολογία του θανάτου*  
ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ: **Ε. Περσελής, Χ. Μεράντζας**

- 11:00 – 11:15 **Ατματζίδης Σ., Δημολιάτης Γ., Κανέλλος Ι.** *Πότε πρέπει να πεθαίνουμε; Η απάντηση της Καινής Διαθήκης.*
- 11:15 – 11:30 **Καρατζάς Α.** *Η ορθόδοξη θέση έναντι του ερωτήματος "πότε πρέπει να πεθάνουμε" σύμφωνα με τον Άγιο Συμεών τον Νέο Θεολόγο.*
- 11:30 – 11:45 **Μεράντζας Χ.** *Η ανθρωπολογία του θανάτου στον βυζαντινό και τον μεταβυζαντινό πολιτισμό.*
- 11:45 – 12:00 **Περσελής Ε.** *Η έννοια του πένθους στην ορθόδοξη χριστιανική πατερική παράδοση.*
- 12:00 – 12:15 **Τσολάκη Μ.** *Ο θάνατος στην ελληνική φιλοσοφία και στην ορθόδοξη πίστη.*
- 12:15 – 12:30 ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

**ΑΙΘΟΥΣΑ Β΄** Κ2: *Ο φυσιολογικός θάνατος*  
ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ: **Ε. Καλοκαιρινού, Β. Καλφακάκου**

- 11:00 – 11:15 **Γκλαντζούνης Γ.** *Διλήμματα στη χειρουργική αντιμετώπιση του ογκολογικού ασθενούς. Διαχείριση των ασθενών τελικού σταδίου σε μια χειρουργική κλινική.*
- 11:15 – 11:30 **Καλφακάκου Β.** *Εντροπία και φυσιολογικός θάνατος.*
- 11:30 – 11:45 **Καλοκαιρινού Ε.** *Για μια ρητορική της ανακουφιστικής φροντίδας.*
- 11:45 – 12:00 **Παρούσης Μ.** *Οι παραδοξίες του θανάτου στο στοχασμό του Jankelevitch*
- 12:00 – 12:15 **Καρακίτσιου Δ.-Ε.** *Η ειδικότητα της παρηγορητικής ιατρικής στη Μεγάλη Βρετανία: διάρκεια και περιεχόμενο εκπαίδευσης, η καθημέρα πράξη.*
- 12:15 – 12:30 ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

12:30 – 13:00 **Διάλειμμα**

**Κυριακή 30 Απριλίου 2017**

13:00 – 14:30 **Β΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑ**

**ΑΙΘΟΥΣΑ Α'** Κ3: *Ιστορία 2500 χρόνων*  
ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ: **Σ. Γερούλάνος, Κ. Πέτσιος**

- 13:00 – 13:15 **Πέτσιος Κ.** Το γεγονός του “θανάτου” και το πρόβλημα της “ευθανασίας” στην αρχαία ελληνική φιλοσοφία: οι θεωρητικές προκείμενες μιας διερώτησης.
- 13:15 – 13:30 **Καρδαμάκης Δ.** Ευθανασία και Βυζάντιο.
- 13:30 – 13:45 **Γερούλάνος Σ.** Ο ιατρικός όρκος της Ολλανδίας (2003): Πρόοδος ή οπισθοδρόμηση;
- 13:45 – 14:00 **Καντιάνης Α.** Νομικές ρυθμίσεις σχετικά με το τέλος της ζωής: ανάγκη αναθεώρησης.
- 14:00 – 14:20 ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

**ΑΙΘΟΥΣΑ Β'** Κ4: *Μη μου καταισχύνεις το γήρας*  
ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ: **Α. Χρήστου, Σ. Τσιάρα**

- 13:00 – 13:05 **Γιαμαρέλου Α., Πατσιά Ρ., Ζήκου Ξ., Ανδριανόπουλος Ι., Κιτσάκος Α., Κουλούρας Β.** Σεβασμός ιατρικού απόρρητου ή ηθικό καθήκον; Παρουσίαση προβλήματος.
- 13:05 – 13:20 **Νάσης Χ.** Εγκεφαλικός θάνατος. Βαρέως νευρολογικά πάσχοντες ασθενείς και τέλος της ζωής.
- 13:20 – 13:35 **Μάσσιος Γ., Τσαγκάρης Χ.** Πότε δει τελευτᾶν; Αριστοτελική και νευροφυσιολογική θεώρηση του θανάτου.
- 13:35 – 14:50 **Μπιτζιλέκης Ν.** Θάνατος και ευθανασία: νομικά και φιλοσοφικά ερωτήματα.
- 14:50 – 14:05 **Λιάγκου Μ.-Λ., Κιοσσές Β.** Ποια η θέση της ενσυναίσθησης στο τέλος της ζωής;
- 14:05 – 14:20 ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

14:20 - 14:35 **Αμφιθέατρο: ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ & ΛΗΞΗ ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ**

14:35 - 15:30 **Γεύμα**

15:45 **Αναχώρηση για Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης "Θεόδωρος Παπαγιάννης", Μονή Τσούκας, Φαράγγι Αράχθου.**

**ΤΕΛΟΣ 1<sup>ου</sup> ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ**  
**Καλή αντάμωση στο 2<sup>ο</sup>!**

## ΑΝΑΡΤΗΜΕΝΕΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ (ΠΟΣΤΕΡ)

Θα παρουσιαστούν και ως "πρόβλημα προς λύση" στην αρχή μιας συνεδρίας, με σκοπό να πυροδοτήσουν τον προβληματισμό των ομιλητών, που θα το φωτίσουν από πολλές πλευρές, ώστε στο Συμπέρασμα να υποδειχθεί μια λύση.

**Αργίτης Π., Βαγγελή Κ., Γάτσιου Κ.** Εισαγγελική παραγγελία σε ασθενή με μικρό προσδόκιμο επιβίωσης.

**Γιαμαρέλου Α., Πατσιά Ρ., Ζήκου Ε., Ανδριανόπουλος Ι., Κιτσάκος Α., Κουλούρας Β.** Σεβασμός ιατρικού απόρρητου ή ηθικό καθήκον;

**Δημολιάτης Γ.** Η διαθήκη μου: Οι πρώτες 100.

**Καραχάλιου Α., Παπαθανασίου Α., Κωστάντη Ε., Σαράντη Μ., Λένα Α., Κουλούρας Β.** Η άρνηση του αναπόφευκτου: περιγραφή περίπτωσης.

**Κουλιάτσης Γ., Πεταλά Α., Χριστοφορίδης Η., Παπαϊωάννου Β., Πνευματικός Ι.** Προγενέστερες Οδηγίες: Παρουσίαση περιστατικού και ανασκόπηση της εφαρμογής τους στην Ελλάδα.

**Νικολάου-Μπαλτογιάννη Β.** Όταν η σχέση περνάει από το Φ-Φ στο Θ-Θ. Φωνές ψυχής μιας γυναίκας που έχει κουραστεί από τρεις χρόνιες παθήσεις.

**Παρθενίου Γ.** Και ωραία στες χαρακιές. Στο χειρουργό μου.

**Στεφόπουλος Ι.** Καλά κι ωραία, ήλθα! Πώς φεύγω;

## ΕΚΘΕΣΗ ΒΙΒΛΙΟΥ

Σε όλη τη διάρκεια του Συμποσίου θα λειτουργεί έκθεση και πώληση **σχετικών** βιβλίων. Επικοινωνήστε με βιβλιοπωλείο "Πρόκος" για το δικό σας βιβλίο. Φροντίστε να υπάρχει το βιβλίο σας, καθώς και το βιβλίο που δεν πρέπει να μην υπάρχει. Εντυπα άρθρα θα διανέμονται με ευθύνη των συγγραφέων.

## ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΠΠ

Βιβλία, άρθρα, ομιλίες, βίντεο κτλ:

<https://www.dropbox.com/s/2ene9waignlqfykw/VIVLIOTIKI.docx?dl=0>

## ΑΝΑΡΤΗΣΗ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Όλες οι ομιλίες θα βιντεοσκοπηθούν και θα αναρτηθούν στο διαδίκτυο (YouTube) 2-4 εβδομάδες μετά το τέλος του Συμποσίου. Παρακαλούνται οι συγγραφείς να καταθέσουν στην ελληνική και αγγλική γλώσσα το κείμενο της ομιλίας τους ακριβώς όπως θα το εισηγηθούν: ειδικός σύνδεσμος από το βίντεο θα παραπέμπει στα κείμενά τους.

## ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

### Συνεδριακό Κέντρο Πανεπιστημίου Ιωαννίνων "Κάρολος Παπούλιας"

Σχολή Καλών Τεχνών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων: Έκθεση έργων των φοιτητών της.

Γιώργος Νάκος, γλύπτης: Έκθεση γλυπτών.

Φοιτητές Ιατρικής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων: Έκθεση αφίσας.

Δημήτρης Καραγεώργος. *अ-ई ananta* [άτελεύτητος στη γλώσσα Gujarati]. Σύνθεση που πραγματεύεται το αιώνιο στον παρόντα χρόνο. Ειδικά για το 1<sup>ο</sup> Διεπιστημονικό Συμπόσιο "Πότε Πρέπει να Πεθαίνουμε;" Συνεδρία Π7.

### Πνευματικό Κέντρο Δήμου Ιωαννιτών

Νεανική Ορχήστρα Do Re Mi Δημοτικού Ωδείου Ιωαννίνων, υπό τη διεύθυνση της Αγίας Γιακουμή. Συνεδρία Π8.

## ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Μουσείο Αργυροτεχνίας Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς. Ιωάννινα, Κάστρο. Σάββατο 29 Απριλίου 2017, μετά την τελευταία συνεδρία.

Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης "Θεόδωρος Παπαγιάννης", Μονή Τσούκας, Φαράγγι Αράχθου. Ελληνικό Ιωαννίνων. Κυριακή 30 Απρ 2017, μετά το γεύμα.

Ορειβατικές διαδρομές

Γεφύρια Ζαγορίου ή Χαράδρα Βίκου ή Δρακόλιμνη Τύμφης<sup>1</sup>  
Πρωτομαγιά 2017. Αναχώρηση 07:30 από Κεντρική Πλατεία.

---

<sup>1</sup> Ειδικά αυτή η διαδρομή περιλαμβάνει και ξενάγηση στο Μουσείο και στον Ναό των Αγίων Ταξιάρχων Μιχαήλ και Γαβριήλ (με πρόσφατη αγιογράφηση, 2010) του Μικρού Παπίγκου και επίσκεψη στο Εργαστήριο του γλύπτη και ζωγράφου Θωμά Μπαλτά: θα μας υποδεχτεί ο καλλιτέχνης.

## Ευρετήριο Ομιλητών & Προέδρων Συνεδριών

- Αθανασάκης Κώστας. Οικονομολόγος Υγείας. Τομέας Οικονομικών Υγείας, Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας. [kathanasakis@esdy.edu.gr](mailto:kathanasakis@esdy.edu.gr).
- Αμπατζής Διαμαντής. Απόφοιτος ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης, Τμήμα Φυσικοθεραπείας. Φοιτητής της Ιατρικής Σχολής Ιωαννίνων. [diamantis-serres@hotmail.com](mailto:diamantis-serres@hotmail.com).
- Αναστασόπουλος Παναγιώτης Δ. Μαιευτήρας-Χειρουργός Γυναικολόγος, Ειδικός Ιατρικής Εμβρύου, InEmbryo: Πρότυπο Κέντρο Προγεννητικής Διάγνωσης και Εμβρυϊκού Ελέγχου. [panasta@yahoo.com](mailto:panasta@yahoo.com).
- Ανδρεόπουλος Αντρέας. Μήτις Παγκόσμιο Δίκτυο Ανθρωπιστικής Συνείδησης. [mhtiswan@gmail.com](mailto:mhtiswan@gmail.com).
- Ανδριανόπουλος Ιωάννης. Ειδικευμένος Εντατικής Θεραπείας ΠΓΝ Ιωαννίνων. [jandri0@yahoo.gr](mailto:jandri0@yahoo.gr)
- Αποστολοπούλου Γεωργία. Ομότιμη Καθηγήτρια Ιστορίας της Φιλοσοφίας και Πρακτικής Φιλοσοφίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. [garostol@cc.uoi.gr](mailto:garostol@cc.uoi.gr).
- Αργίτης Πέτρος. Ψυχιατρική Κλινική Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Ιωαννίνων. [argitispetros@gmail.com](mailto:argitispetros@gmail.com).
- Αργύρης Σωτήρης. Δημοσιογράφος
- Αρναούτογλου Ελένη. Καθηγήτρια Αναισθησιολογίας, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. [earnaout@med.uth.gr](mailto:earnaout@med.uth.gr).
- Ατματζίδης Σεραφείμ. Αρχιμανδρίτης. Εφημέριος Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου Θέρμης. [serafeim\\_atmatzidis@yahoo.gr](mailto:serafeim_atmatzidis@yahoo.gr).
- Βάββα Βίκυ. Δραματοθεραπεύτρια, Παιδαγωγός Θεάτρου, Εκπαιδευμένη Παιγνιοθεραπεύτρια, Εργαστήρι Δραματοθεραπείας & Συμβουλευτικής "Ανοιχτό Παράθυρο". [vickyvanva7@yahoo.gr](mailto:vickyvanva7@yahoo.gr).
- Βαγγελή Κατερίνα. Απόφοιτος Ιατρικής Σχολής Ιωαννίνων, Ειδικευόμενη Πνευμονολογίας ΠΓΝΙ, Υποψήφια διδάκτωρ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. [kathibag11@yahoo.com](mailto:kathibag11@yahoo.com).
- Βάντσος Μιλτιάδης. Αναπληρωτής Καθηγητής Χριστιανικής Ηθικής και Βιοηθικής, Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Βιβιδάκης Στέλιος. Καθηγητής Γνωσιολογίας και Ηθικής Φιλοσοφίας, Τμήμα Μεθοδολογίας, Ιστορίας και Θεωρίας της Επιστήμης, ΕΚΠΑ. [svirvid@phs.uoa.gr](mailto:svirvid@phs.uoa.gr).
- Γαλάνης Βαγγέλης. Ψυχολόγος, ψυχοθεραπευτής.
- Γάτος Κωνσταντίνος. Νευρολόγος-Ψυχίατρος, Κλινική "Άγιος Γεώργιος", Βόλος.
- Γάτσιου Καλλιόπη. Ειδικευμένη Ψυχιατρικής, Ψυχιατρική Κλινική Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Ιωαννίνων. [kalli.gatsiou@gmail.com](mailto:kalli.gatsiou@gmail.com).
- Γερολυμάτου-Βέλιου Νάντια. Κοινωνιολόγος, Πτυχιούχος Βαλκανικών Σπουδών, Μεταπτυχιακό: Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγικές Σπουδές. Μόνιμος Δημόσιος Υπάλληλος Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Τμήμα Ευρωπαϊκής Ένωσης. [ngerol@yahoo.gr](mailto:ngerol@yahoo.gr).
- Γερούλανος Στέφανος. Καθηγητής Ιστορίας Ιατρικής. Διεθνές Ιπποκράτειο Ίδρυμα, Κως. [stgeroulanos@gmail.com](mailto:stgeroulanos@gmail.com).
- Γεωργαδάκη Κατερίνα. Βιολόγος, Μονάδα Βιοϊατρικών Εφαρμογών, Ινστιτούτο Βιολογίας, Φαρμακευτικής Χημείας και Βιοτεχνολογίας, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Αθήνα. [kgeorgad@hotmail.com](mailto:kgeorgad@hotmail.com).
- Γεωργαδάκης Γεώργιος. Γυναικολογικό Κέντρο Βόλου, Γενική Κλινική Βόλου ΑΝΑΣΣΑ. [ggeorgad@gmail.com](mailto:ggeorgad@gmail.com).
- Γεωργαντά Ευγενία. Ψυχολόγος Ψυχοθεραπεύτρια. [egeorganda@yahoo.gr](mailto:egeorganda@yahoo.gr)

Γεωργιάδης Γεώργιος-Αλέξανδρος Αθ. Δικηγόρος Θεσσαλονίκης, LLM Αστικού και Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου, LMU München, Υποψήφιος Διδάκτωρ Αστικού Δικαίου Νομικής Σχολής ΑΠΘ. ga@lex-lawfirm.gr.

Γιαμαρέλου Αγγελική. Διευθύντρια Εντατικής Θεραπείας ΠΓΝ Ιωαννίνων. agelicagiam@gmail.com

Γιαννούλη Βαϊτσα. Νευροψυχολόγος, Διδάκτορας Ιατρικής ΑΠΘ, μεταδιδακτορική ερευνήτρια στη Βουλγαρική Ακαδημία Επιστημών.

Γκαράνη-Παπαδάτου Τίνα. Νομικός, Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας, μέλος επιτροπών βιοηθικής, μέλος Επιτροπής Βιοηθικής του Συμβουλίου της Ευρώπης, Εμπειρογνώμων Ευρωπαϊκής Ένωσης. sgarani@esdy.edu.gr.

Γκλαντζούνης Γεώργιος. Αναπληρωτής Καθηγητής Χειρουργικής και Μεταμοσχεύσεων, Πανεπιστημιακή Χειρουργική Κλινική, Τμήμα Ιατρικής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. ggiantzounis@uoi.gr.

Γκούβα Μαίρη. Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Ψυχολογίας ΤΕΙ Ηπείρου.

Γύρας Κωνσταντίνος. Βιολόγος. konstantinosgyras21@msn.com.

Δημάκη-Ζώρα Μαρία. Επίκουρη Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. mzora@primedu.uoa.gr.

Δημολιάτης Γιάνης. Αναπληρωτής Καθηγητής Υγιεινής και Ιατρικής Εκπαίδευσης, Μονάδα ποιότητας ζωής και θανάτου, Εργαστήριο Υγιεινής & Επιδημιολογίας, Τμήμα Ιατρικής, Σχολή επιστημών Υγείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. idimolia@uoi.gr.

Δικαίου Γιαννούλα. Υποψήφια Διδάκτωρ Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. joandikaiou@yahoo.gr.

Δραγώνα-Μονάχου Μυρτώ. Ομότιμη Καθηγήτρια Φιλοσοφίας των Πανεπιστημίων Αθηνών και Κρήτης. myrtodrag@phs.uoa.gr.

Δρόσος Διονύσης Γ. Καθηγητής Ηθικής Φιλοσοφίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. drden25@gmail.com.

Ζάρρα Ιλιάνα. Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Ιστορίας της Τέχνης, Τμήμα Διαχείρισης Πολιτισμικού Περιβάλλοντος και Νέων Τεχνολογιών, Πανεπιστήμιο Πατρών. izarra@upatras.gr.

Ζήκου Ξανθή. Ειδικεύομενη Εντατικής Θεραπείας ΠΓΝ Ιωαννίνων. xanthizikou@windowslive.com

Ζιάκκα Μαρία. Τελειόφοιτη ιατρικής, Ιατρική Σχολή, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων maria\_ziakka@hotmail.com.

Ζινδριλή Πολυξένη. Δρ φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. pzindril@yahoo.gr.

Ζουμπουρλής Βασίλης. Ερευνητής Καθηγητής και Επικεφαλής της Μονάδας Βιοϊατρικών Εφαρμογών του Ινστιτούτου Βιολογίας Φαρμακευτικής Χημείας και Βιοτεχνολογίας του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών (ΙΒΦΧΒ-ΕΙΕ). vzub@eie.gr.

Ηγουμενίδης Μιχάλης. RN, MA, PhD Law, Πανεπιστημιακός Υπότροφος, Τμήμα Νοσηλευτικής, ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας.

Θεολόγου Κώστας. Επίκουρος Καθηγητής Ιστορίας και Φιλοσοφίας του Πολιτισμού του Τομέα Ανθρωπιστικών, Κοινωνικών Επιστημών και Δικαίου της Σχολής ΕΜΦΕ, ΕΜΠ. cstheol@central.ntua.gr.

Καλλιακμάνης, π. Βασίλειος Ι. Καθηγητής Τμήματος Θεολογίας, ΑΠΘ. vkalliak@theo.auth.gr.

Καλογήρου Αικατερίνη. Δικηγόρος, Νομικός Σύμβουλος Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. akalogir@cc.uoi.gr.

Καλοκαιρινού Ελένη. Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Ηθικής Φιλοσοφίας, Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. ekalo@edlit.auth.gr.

Καλφακάκου Βασιλική. Καθηγήτρια Φυσιολογίας, Ιατρικό Τμήμα, Σχολή Επιστημών Υγείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. vkalfaka@cc.uoi.gr.

Κανέλλος Ιωάννης. Καθηγητής, Τμήμα Πληροφορικής, IMT Atlantique, France. ioannis.kanellos@telecom-bretagne.eu.

Καντιάνης Α. Δικηγόρος, Διδάκτωρ Δικαίου Πανεπιστημίου Göttingen με ειδίκευση στο Ιατρικό Δίκαιο, την Παρηγορική Φροντίδα, το Συγκριτικό, το Ευρωπαϊκό και το Ποινικό Δίκαιο.

Καραγεώργου Χριστίνα. Γενικό Νοσοκομείο Αθηνών "Λαϊκό". christinakaragior@yahoo.gr.

Καρακίτσιου Δέσποινα-Ελβίρα. Απόφοιτος Ιατρικής Σχολής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Foundation Year2 Doctor, Aintree University Hospital, Liverpool. dekaraki@gmail.com.

Καραμπατζάκη Ελένη. Δρ Φιλοσοφίας, αφ. Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. ekaraba700@yahoo.gr.

Καρατζάς Ανδρέας Δ. Θεολόγος. Σχολικός Σύμβουλος. andkaratza@sch.gr, karatzas.andreas@gmail.com.

Καραχάλιου Αγγελική. Διευθύντρια Εντατικής Θεραπείας ΠΓΝ Ιωαννίνων. dim.vardakas@gmail.com.

Καρδαμάκης Δημήτριος Μιχ. Καθηγητής Ακτινοθεραπευτικής Ογκολογίας, Τμήμα Ιατρικής Πανεπιστημίου Πατρών. kardim@upatras.gr.

Κάτσιος Χρήστος. Καθηγητής Χειρουργικής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. chkatsios@gmail.com.

Κερασίδου Αγγελική. Ερευνήτρια Ηθικής της Παγκόσμιας Υγείας, The Ethox Centre, Nuffield Department of Population Health, University of Oxford. angeliki.kerasidou@ethox.ox.ac.uk.

Κιοσσές Βασίλης. Ψυχολόγος με μεταπτυχιακές σπουδές στην Προσωποκεντρική Συμβουλευτική, υποψήφιος Διδάκτωρ Ιατρικής στη Μονάδα Ιατρικής Εκπαίδευσης, Εργαστήριο Υγιεινής και Επιδημιολογίας, Τμήμα Ιατρικής, Σχολή Επιστημών Υγείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. vasilis.kiosses@gmail.com.

Κιτσάκος Αθανάσιος. Διευθυντής Εντατικής Θεραπείας ΠΓΝ Ιωαννίνων. kitsakos@gmail.com.

Κόλια Ζέφη. Συγγραφέας του "Λώρα, η τελευταία των Μαρξ", εκδόσεις Μεταίχμιο 2013. zefik@otenet.gr.

Κοτρούτσιου Ευαγγελία. Καθηγήτρια TEI Θεσσαλίας, Τμήμα Νοσηλευτικής. ekotrotsiou@yahoo.gr, kotrotsi@teilar.gr.

Κουλιάτσης Γεώργιος. Επιμελητής Α' ΜΕΘ, Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Έβρου. georgios@kouliatsis.com.

Κουλιεράκης Γιώργος. Τομέας Κοινωνιολογίας, Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας. gkoulierakis@esdy.edu.gr.

Κουλουμπαρίτης Λάμπρος. Ομότιμος Καθηγητής Αρχαίας και Μεσαιωνικής Φιλοσοφίας, Universite Libre de Bruxelles, Μέλος της Βασιλικής Ακαδημίας του Βελγίου.

Κουλούρας Βασίλειος. Αναπληρωτής Καθηγητής Εντατικής Θεραπείας, Ιατρική Σχολή Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. bkoulou@cc.uoi.gr.

Κουρούτζας Χρήστος. Διδάκτωρ Κοινωνιολογίας, Μέλος Ε.Κ.Ν.Ε.Χ.Α, Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου. christos.kouroutzas@gmail.com.

Κουσούνης Αλέξανδρος. Φιλολόγος, Ιστορικός, Σύνδεσμος Φιλολόγων Κέρκυρας.

Κούτρας Βασίλης. Καθηγητής Αγωγής Υγείας, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Επιστημονικά Υπεύθυνος του Κέντρου Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας Ν. Ιωαννίνων "Σχεδία". vkoutras@cc.uoi.gr.

Κουτσουράδης Αχιλλέας Γ. Καθηγητής Αστικού Δικαίου, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Δικηγόρος Αθηνών στον Άρειο Πάγο. devechi@law.auth.gr.

Κυριόπουλος Γιάννης. Ομότιμος Καθηγητής Οικονομικών της Υγείας, Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας (ΕΣΔΥ). ioanniskyriopoulos@gmail.com.

Κωσταντή Ελεονώρα. Διευθύντρια Εντατικής Θεραπείας ΠΓΝ Ιωαννίνων. ekostanti@gmail.com.

Λαϊού Ελπινίκη. Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, Εργαστήριο Υγιεινής και Επιδημιολογίας, Τμήμα Ιατρικής, Σχολή Επιστημών Υγείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. naliou@gmail.com.

Λειβαδίτης Μίλτος. Ομότιμος Καθηγητής Κοινωνικής Ψυχιατρικής, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. Συγγραφέας του *Νόση και Λογικότητα*, Παρισιάνος 2016. millivaditis@gmail.com.

Λένα Αριάν. Ειδικευμένος Αναισθησιολογίας ΠΓΝ Ιωαννίνων. alduturas@yahoo.com

Λεονάρδος Ιωάννης Δ. Καθηγητής, Εργαστήριο Ζωολογίας, Τμήμα Βιολογικών Εφαρμογών και Τεχνολογιών. ileonard@uoi.gr.

Λιάγκου Χρύσα-Μαρία. Μονάδα Ιατρικής Εκπαίδευσης, Εργαστήριο Υγιεινής και Επιδημιολογίας, Τμήμα Ιατρικής, Σχολή Επιστημών Υγείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. chmliagou@gmail.com.

Μαγγίνη Γκόλφω. Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Νεότερης και Σύγχρονης Φιλοσοφίας, Τομέας Φιλοσοφίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. gmaggini@uoi.gr.

Μαγουλάς Χαράλαμπος. Δρ. Γλωσσικών Επιστημών του Πανεπιστημίου της Franche-Comté. magba05@yahoo.com.

Μάνδουλα-Κουσουνη Μαρία. Παιδίατρος, Ιστορικός, Διδάκτωρ Ιατρικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών, Ιατροχειρουργική Εταιρεία Κέρκυρας. mariamandy@hotmail.com.

Μανωλιά Σ. Ερευνητικός συνεργάτης Εργαστηρίου Υγιεινής και Επιδημιολογίας, Ιατρική Σχολή, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

Μαρσέλος Μάριος, Ομότιμος Καθηγητής Φαρμακολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Μάσσιας Γιώργος. Προπτυχιακός φοιτητής του τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, ΑΠΘ. georgmassias@gmail.com.

Ματθόπουλος Δημήτριος. Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων, Εργαστήριο Εφαρμοσμένης Βιολογίας. dmatthop@upatras.gr

Μεράκου Κυριακούλα. Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας, Καθηγήτρια, Τομέας Δημόσιας & Διοικητικής Υγιεινής.

Μεράντζας Χρήστος Δ. Επίκουρος Καθηγητής Ιστορίας των Πολιτισμών, Τμήμα Διαχείρισης Πολιτισμικού Περιβάλλοντος & Νέων Τεχνολογιών, Πανεπιστήμιο Πατρών. hmerantz@upatras.gr.

Μπαρμπούνη Αναστασία. Καθηγήτρια Δημόσιας Υγείας, Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας, Τομέας Δημόσιας & Διοικητικής Υγιεινής.

Μπατιστάτου Άννα. Καθηγήτρια Παθολογικής Ανατομικής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. abatista@cc.uoi.gr.

Μπιτζιλέκης Νικόλαος. Καθηγητής, Νομική Σχολή ΑΠΘ. nbitzile@law.auth.gr.

Μπιτχαβά Ιωάννα. BA, BSc, MSc, MScPsy, Εκπαιδευτικός, Ψυχολόγος, Υποψ. Διδάκτωρ Κλινικής Ψυχολογίας. ioannabit@yahoo.gr.

Μπουκουβάλα Άννα. Δρ. Φιλοσοφίας, Καθηγήτρια φιλόλογος στο Πρότυπο Γυμνάσιο Ζωσιμαίας Σχολής. anpboukou@yahoo.gr.

Μπρούζος Ανδρέας. Καθηγητής Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. abrouzos@uoi.gr.

Μυλωνή Μαρία. Υποψήφια διδάκτωρ Φιλοσοφίας του τμήματος Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. mariamiloni@gmail.com.

Νάκος Γεώργιος. Ηθοποιός.

Νάσης Χρήστος. Διευθυντής Νευρολογίας ΕΣΥ στο Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων.

Νατσούδη Επιστήμη. Μεταπτυχιακό Ψυχικής Υγείας. Σχολική Νοσηλεύτρια στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. [epi.science@gmail.com](mailto:epi.science@gmail.com).

Νικολαΐδου Σοφία. Φιλολόγος, Συγγραφέας. Συγγραφέας του βιβλίου "Καλά και σήμερα. Το χρονικό του καρκίνου στο δικό μου στήθος". [plagona@otenet.gr](mailto:plagona@otenet.gr).

Νικολακάκης Δημήτριος. Θεολογική Σχολή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. [dnik@past.auth.gr](mailto:dnik@past.auth.gr).

Νταλούκα Μαρία Π. Ειδικευόμενη Αναισθησιολογίας, Κλινική Αναισθησιολογίας και Μετεγχειρητικής Εντατικής Θεραπείας, Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων. [maria.ntalouka@icloud.com](mailto:maria.ntalouka@icloud.com).

Ντζάνη Ευαγγελία Ε. Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Επιδημιολογίας, Εργαστήριο Υγιεινής και Επιδημιολογίας, Τμήμα Ιατρικής, Σχολή επιστημών Υγείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Ντοβόρη Στυλιανή. Κοινωνική Λειτουργός, Γ.Ν. Νίκαιας "Άγιος Παντελεήμων" - Γ. Ν. Δυτικής Αττικής "Η Αγία Βαρβάρα".

Νώλη Θεοδοσία. Εργοθεραπεύτρια, Γενικό Νοσοκομείο Λαμίας. [n.theodosia.2012@gmail.com](mailto:n.theodosia.2012@gmail.com).

Ξηροπαΐδης Γιώργος. Καθηγητής Ιστορίας των Φιλοσοφικών και Αισθητικών Ιδεών 18ος-20ός αιώνας, Τμήμα Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης, Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών.

Παλαιολόγου Άντζυ-Μ. BA, Dip, MA, PhD, PD, Επίκουρη Καθηγήτρια Κλινικής Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. [apalaiol@cc.uoi.gr](mailto:apalaiol@cc.uoi.gr).

Παναγιωτόπουλος Πέτρος, Φυσικός, Δρ Θεολογίας. [petran66@gmail.com](mailto:petran66@gmail.com).

Παπαδημητρίου Νίκος. Ερευνητικός συνεργάτης στο Εργαστήριο Υγιεινής και Επιδημιολογίας στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Παπαδοπούλου Μάρθα Γ. PhD. Διευθύντρια Γενικών Αρχείων του Κράτους, Ιστορικό Αρχείο Ηπείρου. [martharpap@yahoo.com](mailto:martharpap@yahoo.com).

Παπαθανασίου Αθανάσιος. Επιμελητής Α εντατικής Θεραπείας ΠΓΝ Ιωαννίνων. [thanasis.papathanasiou@gmail.com](mailto:thanasis.papathanasiou@gmail.com)

Παπαϊωάννου Απόστολος. Ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Παπαϊωάννου Βασίλειος. Αναπληρωτής Καθηγητής Εντατικής Θεραπείας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. [varapa@med.duth.gr](mailto:varapa@med.duth.gr).

Παππάς Χαράλαμπος. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Βιοηθική, Πανεπιστήμιο Κρήτης. [char.pappas@gmail.com](mailto:char.pappas@gmail.com).

Παρθενίου Γιώτα. Νηπιαγωγός, Σχολική σύμβουλος. Ποιήτρια. [giwta.partheniou@gmail.com](mailto:giwta.partheniou@gmail.com).

Παρούσης Μιχάλης. Αναπληρωτής Καθηγητής Φιλοσοφίας, Θεωρίας και Επιστημολογίας του Δικαίου, Τμήμα Φιλοσοφίας, Πανεπιστήμιο Πατρών. [paroussis@upatras.gr](mailto:paroussis@upatras.gr).

Πασχόπουλος Μηνάς. Καθηγητής Μαιευτικής-Γυναικολογίας. Πρόεδρος Τμήματος Ιατρικής, Σχολή Επιστημών Υγείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. [mpaschor@cc.uoi.gr](mailto:mpaschor@cc.uoi.gr).

Πάσχος Γιάννης. Ομότιμος Καθηγητής ΤΕΙ Ηπείρου, Ποιητής, Συγγραφέας.

Πατσιά Ρωξάνα. Διευθύντρια, Εντατικής Θεραπείας ΠΓΝ Ιωαννίνων. [roxyapat89@gmail.com](mailto:roxyapat89@gmail.com)

Περσελής Εμμανουήλ Π. Καθηγητής Θεωρίας-Πράξης Χριστιανικής Αγωγής, Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας, Θεολογική Σχολή, ΕΚΠΑ. [epersel@soctheol.uoa.gr](mailto:epersel@soctheol.uoa.gr).

Πέσχος Δημήτρης. Αναπληρωτής καθηγητής Ιατρικής. [dpeschos@cc.uoi.gr](mailto:dpeschos@cc.uoi.gr).

Πεταλά Άννα. Επιμελήτρια Α' ΜΕΘ, Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Έβρου. [annpet@otenet.gr](mailto:annpet@otenet.gr).

Πέτσιος Κωνσταντίνος Θ. Καθηγητής Ιστορίας της Φιλοσοφίας, Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.  
Πνευματικός Ιωάννης. Καθηγητής Εντατικής Θεραπείας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. ipneumat@med.duth.gr.  
Προκοπίου Ανδρέας. Επίκουρος Καθηγητής Ιατρικής Σχολής Πανεπιστημίου St George's Medical School, University of Nicosia. prokopiou.a@unic.ac.cy.  
Πρωτοπαπαδάκης Ευάγγελος Δ. Επίκουρος Καθηγητής Εφαρμοσμένης Ηθικής του ΕΚΠΑ, Διευθυντής του Εργαστηρίου Εφαρμοσμένης Ηθικής του ΕΚΠΑ, Επί κεφαλής του Ελληνικού Κλιμακίου της Έδρας Βιοηθικής της UNESCO (Haifa).  
eprotopa@ppp.uoa.gr.  
Ράντης Κωνσταντίνος. Επίκουρος Καθηγητής Ιστορίας της Φιλοσοφίας, Τομέας Φιλοσοφίας, Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. kon.rantis@gmail.com.  
Σαράντη Μαρία. Ειδικευόμενη Εντατικής Θεραπείας ΠΓΝ Ιωαννίνων.  
marakost@hotmail.com  
Σιαμπάνη Κατερίνα. Κέντρο Ψυχοθεραπείας και Εκπαίδευσης Gestalt, siampk@ccpsychotherapy.eu· και Ελληνική Εταιρεία Νόσου Alzheimer και Συγγενών Διαταραχών, siampanika@gmail.com.  
Σιδερής Δημήτρης. Ομότιμος καθηγητής Καρδιολογίας, Τμήμα Ιατρικής, Σχολή Επιστημών Υγείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. dimitris.sideris@gmail.com.  
Σολωμού-Παπανικολάου Βασιλική. Επίκουρη Καθηγήτρια Αρχαίας Φιλοσοφίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. vsolomou@cc.uoi.gr.  
Σουγκλάκος Ιωάννης. Επίκουρος Καθηγητής Παθολογικής Ογκολογίας, Ιατρική Σχολή, Πανεπιστήμιο Κρήτης. johnsougl@gmail.com.  
Σουρέφ Κωνσταντίνος. Προϊστάμενος Εφορείας Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων.  
kbthermi@otenet.gr.  
Σπελέτας Ματθαίος. Αναπληρωτής Καθηγητής, Ιατρείο Ανοσοανεπαρκειών & Εργαστήριο Ανοσολογίας-Ιστοσυμβατότητας, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Ιατρικής. speletas@gmail.com.  
Στεφόπουλος Ιωάννης. Τεχνικός Επικοινωνιών, Ασφαλιστικός Σύμβουλος.  
yannis5354@gmail.com.  
Στρατσάνη Μαρία. Δρ Φιλοσοφίας. mstratsani@yahoo.gr.  
Σύρρου Μαρίκα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Γενική Βιολογία - Ιατρική Γενετική, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.  
Τζαφλίδου Μαργαρίτα. Καθηγήτρια Ιατρικής Φυσικής, Κοσμήτορας Σχολής Επιστημών Υγείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. mtzaphli@uoi.gr.  
Τζωρτζάκης Πάυλος. Μεταπτυχιακός φοιτητής, ΠΜΣ Βιοηθικής, Πανεπιστήμιο Κρήτης. paulostz@otenet.gr.  
Τομανάς Βασίλης. Μεταφραστής. Εκδότης. Εκδόσεις "Νησίδες". info@nissides.gr.  
Τούλης Θωμάς. BA, BSc, MScPsy, Ψυχολόγος, Ψυχοθεραπευτής, Υποψήφιος Διδάκτωρ Κλινικής Ψυχολογίας. tomtoulis@yahoo.gr.  
Τσαγκάρης Χρήστος. Προπτυχιακός φοιτητής Ιατρικής, Τμήμα Ιατρικής, Πανεπιστήμιο Κρήτης. chriss20x@gmail.com.  
Τσακίρη Μαρία. Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.  
maria.maria.ts@gmail.com.  
Τσιάμης Κωνσταντίνος. Ιατρός-Κυτταρολόγος, Ιστορικός Ιατρικής, Διδάκτορας Εργαστηρίου Υγιεινής, Επιδημιολογίας και Ιατρικής Στατιστικής, Ιατρική Σχολή, ΕΚΠΑ. Πανεπιστημιακός Υπότροφος Εργαστηρίου Μικροβιολογίας, Ιατρική Σχολή, ΕΚΠΑ. ctsiamis@med.uoa.gr.  
Τσιλίδης Κ. Επίκουρος Καθηγητής Επιδημιολογίας, Εργαστήριο Υγιεινής και Επιδημιολογίας, Τμήμα Ιατρικής, Σχολή Επιστημών Υγείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. ktsilidi@cc.uoi.gr.

Τσινόρεμα Σταυρούλα. Καθηγήτρια Φιλοσοφίας και Βιοηθικής Πανεπιστημίου Κρήτης.  
Τσολάκη Μάγδα. Καθηγήτρια Νευρολογίας, Γ' Νευρολογική Κλινική, Τμήμα Ιατρικής,  
Σχολή Επιστημών Υγείας, ΑΠΘ. Πρόεδρος Πανελληνίας Ομοσπονδίας Νόσου  
Alzheimer. tsolakim1@gmail.com.

Τσουμάνη Ευαγγελία. Νοσηλεύτρια, Εκπαιδευτικός Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης  
Σερρών, Μάστερ Ψυχικής Υγείας, Μέλος ομάδας κατ' οίκον νοσηλείας.  
litsatsoym@gmail.com.

Τσουρίδη Ουρανία. Ψυχολόγος, Γενικό Νοσοκομείο Αττικής "ΚΑΤ".

Φανάκης Δημήτρης. Ειδικευόμενος Ιατροδικαστής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.  
dimfanak@gmail.com.

Φίλιππα Μαρία. Οικονομολόγος. pap-fil@otenet.gr.

Φιλίππου Διονύσιος. Επίκουρος Καθηγητής Δημοσίου Δικαίου, Τομέας Δημοσίου  
Δικαίου και Πολιτικής Επιστήμης, Τμήμα Νομικής, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο  
Θράκης. filippoudio@gmail.com.

Χαλιάσος Νικόλαος. Καθηγητής Παιδιατρικής, Τμήμα Ιατρικής, Πανεπιστήμιο  
Ιωαννίνων. nchalias@uoi.gr.

Χατζόπουλος Ιωάννης Ν. Ομότιμος καθηγητής Πανεπιστημίου Αιγαίου.  
ihat@aegean.gr.

Χρήστου Λεωνίδα. Καθηγητής Παθολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

Χριστοφορίδης Ηλίας. Επιμελητής Α' ΜΕΘ, Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Έβρου.  
eli.cristof@gmail.com.

## ΧΟΡΗΓΟΙ

---



Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

---



Δημήτρης Καρβέλας

---



Εργαστήριο Υγιεινής & Επιδημιολογίας  
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

---



ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ

---



ΠΡΩΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ  
91.6 • 105.8  
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ

Χορηγός Επικοινωνίας ΕΡΤ

---



ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Εθνική Τράπεζα Ελλάδος

---



ΖΑΓΟΡΙ Φυσικό Μεταλλικό Νερό

---



Εκδόσεις Gutenberg

---



Κτήμα Αβέρωφ

---



Digital Engineering

---



ZOINOS A.E.

---

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ  
ΔΗΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Πνευματικό Κέντρο Δήμου Ιωαννιτών

---



Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς

---

Επιμέλεια προγράμματος: Βάσω Ανδρούτσου